

Előfizetési árak:
A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre . . . 8 frt — kr.
 Negyedévre . . . 2 „ — „
Helyben házhoz hordva:
 Egész évre . . . 10 frt — kr.
 Negyedévre . . . 2 frt 50 kr.
Vidékre postán szállítva:
 Egész évre . . . 12 frt — kr.
 Negyedévre . . . 3 „ — „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfőn és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, augusztus 23.

Országos kamarai értekezlet.

— Első nap. —

A magyarországi kereskedelmi és iparkamarák országos értekezletének első napja lezajlott tegnap.

Mint minden ilyen összejövetelnél, nagy erővel, részletességgel indult meg a vita, már a második tárgy majdnem az egész délelőttöt igénybe vette.

A tárgy meg is érdemli nagyon a komoly vitát, mert nem kevesebbről volt szó, mint arról, hogy a hadsereg szükségleteinek beszerzésénél ne csak a telhetetlen Moloch: a katonaság által oly előszere-tettel dédelgetett gazdag szállító cégek, hanem a kisiparosok is figyelemre méltattassanak s igénybe vétessenek. Csak-hogy alig merjük hinni, miszerint a leg-kisebb eredménye lesz a kamarák eddigi mozgalmának s mostani határozatának.

A honvédség eddig is megtette a mit tehetett, a jövőben is megteszi, de a közös hadsereg ebben a tekintetben is olyan nebánsvirág, a melyet a kamarák minden ékes felterjesztése sem érint s nem zavar ki nyugalmaiból, a melyet a nagyszállítókkal kötött és a jövőben kötendő szállítási szerződéseik biztosítanak részére. Ezenkívül minden más: az ország kisiparosainak helyzete, iparunk emelkedése rájuk nézve csak: Schmarn!

De mit is várhatunk egy idegen gondolkozású, idegen szellemű testülettől, mikor maga a magyar kormány is oly keveset tesz a kisipar érdekében. Vagy talán a különböző állami hivatalok: igazságügy, posta-távirda, vasut személyzetének természetben nyújtandó ruházatánál reflektál az állam a kisiparosokra; igyekszik-e megkönnyíteni az annyira üdvösnek hangoztatott szövetkezést.

Sőt tovább megyünk. Miként legyen egy szellemben, nyelvben, felfogásban idegen testület előtt valami óriási tekintélye magának az egész kamarai intézménynek, mikor a magyar miniszter sem veszi olyan komolyan, ahogy azt, mint egy jó részben állami szervezetet kellene vennie.

Mit igazol a tegnapi értekezlet első pontja, a mely számot ad az elmúlt évi értekezlet határozatának, óhajainak teljesüléséről.

A miniszter ezt sem, azt sem teljesítette.

Már pedig vagy igazán égető, fontos kérdések, kivánalmak megvalósulását foglalták a múlt évi kamarai javaslatok magukban s akkor a miniszter szűkkeblű volt azokkal szemben, vagy pedig elháríthatlan akadályok gátolták azok teljesítését és ezt a kamaráknak is tudniok kellett.

*

Az országos értekezlet első napjának lefolyása a következő volt:

Délelőtt 9 órakor nyitotta meg a kamarák értekezletét Janky József elnök. A gyűlésen jelen voltak:

Aradról: Kristyori János kamarai elnök, dr. Marschall Lajos titkár, Edvi Illés László II. titkár.

Besztercze-Bányáról: Kujniss Gyula alelnök, dr. Holesch István titkár.

Brassórol: Fabriczius Károly elnök, Thomas Móricz titkár.

Budapestről: dr. Krejesi Rezső titkár, Gelléri Mór az orsz. iparegyesület képviselője, levelező tag.

Fiuméből: Smoquinae A. F. titkár.

Győrből: Szávay Gyula titkár.

Kassáról: Deil Jenő titkár.

Kolozsvárról: Gámán Zsigmond titkár, dr. Gámán Zsigmond II. titkár, Back Lajos kamarai tagok.

Marosvásárhelyről: Sz. Szakács Péter titkár.

Miskolcraól: dr. Szentpályi István titkár, Sugár Ignác II. titkár.

Pécsről: Mihályi F. alelnök, dr. Záray Károly titkár.

Pozsonyból: dr. Wolf Gergely titkár, Dreschler Alajos kam. tag.

Sopron: Kirchnopf Frigyes titkár.

Szegedről: Szarvady Lajos elnök, Kulinyi Zsigmond titkár.

Temesvárról: Nága János titkár, Ifj. Steiner Károly kam. tag.

Debreczenből: Serly Ede, elnök, Mayer Emil alelnök, dr. Király Ferencz orsz. képviselő, titkár, Grünwald József II. titkár.

A nagyváradai kereskedelmi és iparkamara részéről: Janky József elnök, Reismann Mór és Bertsey György alelnökök, Hlatky Endre levelező tag, Kunz Gusztáv, Óváry Lajos, Schwarez Antal, Aufricht Mór, Weisz Mároly, Frankl Lázár, Milibák József, ifj. Moskovits Mór, Mihályi Pál, Rozsly Géza, Huzella Gyula, Steiner M. Albert belügyek, Jakabfi Lipót, Schwarez Jakab külügyek, dr. Sarkadi Lajos titkár, Fuszek Lajos irodatiszt.

Janky József elnök üdvözölte a megjelenteket, akiknek nevében ifj. Kristyórá János

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Az ösztön.

Irta: Médi.

Dr. Tyukody Dániel uram volt Sárak nagyközség nagyobbik esze, lévén egyetlen prókátor mérföldnyi járó földre. A kisebbik ész a nótáriust vallotta boldog tulajdonosának. Ha aztán valakinek valami ügyes-bajos dolga akadt, előbb a »kisebbik ész«-nél próbált szerencsét s ha az nem ment vele semmire, akkor állított be nagy szivszorongások közt »Sárak nagyközség nagy eszé«-hez, dr. Tyukody Dániel köz- és váltó ügyvédhez.

Azt ugyan még ez időkig nem tudta ki-sűtni a magyar tudományos akadémia egyetlen története sem, hogy Tyukody uram honnan szerezte a tudori oklevelet; sőt némelyek ilyen nemű okmány létezését általánosságban is kétségbe vonták. De ez csak olyan pletyka, haszontalan szófia-beszéd. A »doktor ur« maga elég-szer elmondta hiteles adomákkal fűszerezve, micsoda a nehéz volt még a doktorátus elnyerése az ő idejében. Hát még az ügyvédi cenzura! Micsoda fogós kérdéseket kapott ő! S hogy csodálkozott az egész vizsgáló bizottság az adott feleleteken! Pedig akkor még németül kellett vizsgálni és nem is Budapesten, hanem magában Bécsben, a császár előtt. Az volt ám a

világ; a mai vizsga bliktri az akkorihoz képest. Hanem akkor kellett is ám hozzá ész; ma elég egy kis ösztön.

Ma kihálóban is van már az emberek közt az ész s helyébe lép az ösztön. Az ösztön irányítja a bírakat, mikor Tyukody urnak minden ügyét kedvezőtlenül ítélik meg. Csak ösztön-nüknek engedelmességeknek a kuria és a tábla, mikor minden felebbezését elvetik. Sőt ha a kliensek nem fizetnek, hát azt is csupa ösztön-ből teszik. S mert ennyi ösztönből élő ember közt ő az egyedüli ész, világos, hogy a többiekkel meg nem fér. Nem is sokat törődik velük, kivéve az ösztönből nem fizetőket; mert ezeken kellő módokon mindig bevasalja a hátralékos malaczo-kat, tyukokat, ruczákat s egy-egy ilyen bevasalási esetét büszkén emlegeti, mint az ész diadálát az ösztön felett.

Volt is az öregnek olyan rémes hire a vidéken, hogy még a Mócsi zsidó is remegve beszélt vele, mert hátha őt is becsapja? pedig Sárakon nem volt ember Tyukodyn kívül, a kit Mócsi itt-ott meg ne fésült volna.

— Hja, az ész! a szellemi felsőbbtség! szokta erre mondani a doktor ur.

Ezt az ész nem akarta a doktor ur kiveszni engedni. Megházasodott, de csak azért, hogy gyermeke legyen, a ki továbbra is feuntartsa a hamisítatlan Tyukody-észt ezen az ösztönszerű világon.

Azonban sajnos, Tyukody Dánielné szintén csak közönséges ösztönszerű lény volt. Egy évi

házas élet után, miközben férjét egy kis leány-nyal ajándékozta meg, eltűnt az iroda környékéről. Az ügyvéd ur nem csapott zajt; bele-nyugodott. Csak annyit jegyzett meg rá:

— Követte az ösztönét.

Mások szerint ugyan egy huszárfőhadnagyot követett, de ez lényegtelen, mi se firtassuk sokat.

A kis Málka pedig nőtt, fejlődött gyönyörűen. Mikor vasárnaponként templomba ment, a kívül találkozott, mind megállott és úgy nézett utána. A legények csodálták, a leányok irigyelték.

Nézd, a nagyobbik ész szép leánya!

— Az a, csak ne volna olyan magas.

— Szinte sovány.

— Kicsit pisze is az orra.

— A szája is nagy.

— Szóval nem valami égre szóló nagy szépség.

— Én nem is tudom, mit dicsérnek rajta annyit.

Hanem azért mindenik azt sóhajtott titokban, bárcsak neki is olyan karcsu dereka, finom orrocskája és szép szája volna, mint a »nagyobbik ész« leányának.

Amellett Málka leányasszony bővelkedék minden lelki szépségekben is. A templomba buzgón eljárt, úgy hogy a tisztelendő ur is megdicsérte. Olvasni és írni szebben tudott a kisebbik észnél, a nótáriusnál s az énekeket, bucszatókat jobban énekelte, mint maga a kántor. Sőt

mondott köszönetet. Ezután egy kis vitatkozás indult meg arról, hogy a gyűlés a kamarák kongresszusa-e, melynek határozatai kötelezők minden kamarára nézve, vagy pedig csak értekezlet. A kérdést úgy tisztázták, hogy a gyűlés értekezlet jellegével bír. Erre hozzáfogtak a napirend tárgyalásához.

A fogyasztási szövetkezetek visszaélései.

Deil Jenő, a kassai kereskedelmi és iparkamara titkára referált a kongresszusnak, azoknak az ügyeknek az állásáról, amelyeket a múlt évi kassai kongresszus tárgyalt.

Többen szólaltak fel ennek kapcsán.

Igy Kirchknopf Frigyes soproni titkár ismertette, hogy a fogyasztási szövetkezetek korlátozása iránt a miniszterhez tett előterjesztésre olyan válasz érkezett, miszerint azt korlátozni nem lehet; pedig a fogyasztási szövetkezetek terjedése tönkre teszi a kiskereskedelmet a vidéken. Magára vállalja, hogy újból irjanak fel. — Ismerteti továbbá, hogy a czégek magyar bejegyzése tárgyában intézett feliratnak sem lett meg a kívánt hatása, amiért is a leghelyesebb volna, ha felkérnék újból a minisztert, hogy novella útján rendezze az ügyet, annál inkább, mert csak a költségek leszállításáról van szó, ami a legnagyobb akadály a czégek magyar bejegyzésének. E tárgyban már újabb felterjesztést is intéztek, de nem jött még rá válasz.

Gámán János (Kolozsvar) nem találja szükségét, hogy újból felírjanak a fogyasztási szövetkezetek ügyében, mert tudomása szerint ez a kérdés a legjobb uton van a megoldás felé.

Záray Károly szükségesnek találja, hogy a fogyasztási szövetkezetek ügyében feliratot küldjenek, de nemcsak a keresk. miniszterhez, hanem az országgyűléshez is.

Deil Jenő (Kolozsvar) elének tartja, ha a kormányhoz tesznek újabb előterjesztést.

Holesch István dr. azt kifogásolja, hogy igen sok gyár nem ott jegyezteti, illetve lajstromoztatja be áruvédjegyét, a hol a gyár van, hanem a fővárosban. A feliratot elküldték a miniszterhez, kérve, miszerint ott kötelezzék a védjegy lajstromozást, ahol a gyár van, azonban a miniszter válaszában az egyszerű törvény-magyarazatra szorított. Ismét irjanak fel. — Végül ajánlja a kongresszusnak, hogy a mintául kidolgozott kamarai nyugdíjszabályzatot minden kamara vegye irányadóul s ehhez képest készítse el nyugdíjszabályzatát.

Deil Jenő (Kassa) jelentését a hozzá fűzött megjegyzésekkel tudomásul vették.

Szakirodalom és utazási pályadíj.

Kulinyi Zsigmond (Szeged) a szakirodalom és utazási pályadíj felhasználásáról tett ezután jelentést, illetve indítványt. Ilyen célra évenként 800 frtot szavazzanak meg s ebből 500 frtot adjanak szakszerű pályamű jutalmazására, 300 frtot pedig tanulmányutra kamarai tisztviselőnek, a melyről jelentést tartozik előterjeszteni. A múlt évben megszavazott s részben be is fizetett ilyen összegre nézve indítványozza:

500 frtot tűzzenek ki egy pályamunkára, mely »A kisipar jövője, a visszaesés okai, a jövő fejlődés és az erre vezető módok« címmel foglalkozzék a kisiparral. A pályamunka beküldési határideje 1900. május 1. Szegedre nyújtandó be a kamarához.

A bíráló bizottság elnöke a szegedi kamara elnöke s titkára a szegedi titkár lenne. Csak abszolút becsü munka nyerheti a díjat s a munka tulajdonjoga és jövedelme 1 évig a szakalap tulajdona legyen.

A 300 forint utazási ösztöndíjat pedig Szávay Gyula győri kereskedelmi és iparkamara titkárának adják, a ki a chicagói kereskedelmi muzeum tanácskozásain venne részt s amerikai tanulmányútjának költségét pótolná ez összeggel. Erről aztán jelentést adna ki, a melyet megfelelő számú példányban bocsátana rendelkezésre.

Kulinyi indítványát elfogadták azzal, hogy jövőre az utazási díjat pályázat útján adják ki.

A katonai felszerelések szállítása.

A következő tárgya az értekezletnek Kulinyi Zsigmond szegedi kamarai titkár javaslata volt a katonai felszerelési szállításoknak a kisipar részére való biztosításáról. Ráth Károly adatait hozza fel annak a bizonyítására, hogy különösen a közös hadsereg részére szükséges szállításoknál mennyire mellőzik a kisipart s dédelgetik a nagyszállítókat. 1888-ban már némi koncessziót tett a hadügyminiszter a kisiparnak, azonban a következő évben visszavonták ezt. Ha nem volt azonban elég három évtized a küzdelemre a kisipar érdekében, folytatni kell tovább. Hisz azt látjuk, hogy most, mikor erősebb a mozgalom a kisiparosok érdekében, még több a szekatura a hadbiztosságok részé-

ről. Azt akarják, hogy a kisiparos elégedjék meg az eddigi morzsával. Példa van rá, hogy a melyik cikket a kisiparosnak visszaautasítottak, 1 hét alatt a nagyszállítóhoz vándorolt s onnan szó nélkül átvették. A kisiparosok pedig a legszigorubb pontossággal készítik el a munkát, sőt önértékük is emelkedik s így erkölcsi haszonnal is jár az általuk eszközölt katonai szállítás. A hadsereg intézőinek kényelmesebb 1—2 nagyvállalkozóval bajlódni, de ezt meg lehet törni, ha a kormány tagjai nem elégednek meg magyarázatokkal, hanem erélyesen közbelépnek. A raktárakat decentralizálni kell a hadsereg érdekében, de decentralizálni kell a műhelyeket is. (Helyeslés.) A mai állapot a szocializmusnak is tápot ad; ezt kell megakadályozni, azzal, hogy lássa a kisiparos, miként az állam tesz az érdekükben valamit. Így nem fognak alkalmas talajra találni náluk a szocialis hangzatos jelszavak. Az alkalmi szövetkezetek teljes bizottsággal készítik a felvállalt munkát s készséggel berendezik 1—2 évre is a raktárakat.

Az általa előterjesztendő határozati javaslathoz megfelelő feliratot monstre küldöttség vigye a kormányhoz s vonják be az ügybe a parlamentet is.

Határozati javaslata a következő:

Határozza el az országos kamarai értekezlet, hogy megokolt fölterjesztésben kéri a kormánytól, mikép a m. kir. honvédség és a cs. kir. hadsereg részére Magyarországon beszerzendő összes ruházati cikkeket, melyeket a kisiparosok elkészíthetnek s mely ipari cikkek szállítása a kisiparosok, illetőleg azok állandó és alkalmi szövetkezetei számára biztosítsassék.

Határozza el az országos kamarai értekezlet, hogy a fölterjesztést az összes kamaráknak az ipartestületek képviselőivel kiegészítendő küldöttsége nyújtják át a kormány elnökének és tagjainak.

Dr. Sarkadi Lajos titkár felolvassa Ráth Károly levelét, melylyel a szállításokra vonatkozó szerződés-tervezetet is küld.

Záray Károly dr. az értekezletnek sajnálatát fejezi ki, hogy Ráth Károly nem jött el az orsz. értekezletre s üdvözlö az értekezlet nevében. (Éljenzés).

Deil Jenő a határozati javaslattal ellentétben azt óhajtja, hogy az összes kamarák képviselői vegyenek részt a küldöttségben, mely a feliratot átnyújtja.

Záray Károly dr. (Pécs) fejtegeti, hogy míg a honvédségnél tudjuk, hogy mit kap a

némelyek azt is látták, hogy édes apja ura irodájában hosszú paksaméta papirosokat összeirt. Kezdték is itt-ott sutogni, hogy a »nagyobbik ész« tulajdonképpen Málkától szedi a maga bölcsességét.

Annyi tény, hogy Tyukody uram ügyei kezdtek sikerrel járni. Több pert megnyert, a mi a védenczek számát egyszerre felszöktette.

Nagyra is volt vele Tyukody uram. Egy nap százszor is elmondta:

— Hja, az ész! a szellemi felsőbbség!

A nagy munkára több ember kellett. Az ügyvéd ur kénytelen volt a szünidőre egy jogászt megfogadni, a ki a sok felgyült hátralékos munkát ledolgozni segítsen.

Én nem tudom, mi lehetett az oka, de az megint tény, hogy a mint az a szerencsétlen Terényi Pista betette a lábát az irodába, fenekestül felfordult ismét minden. A perek egymás után elvesztek, a felek dühöngtek, lármáztak s megint ott hagyták Dániel urat.

Pedig az egész házban semmi változás sem történt. Csak a bakter látta néha a torony ablakából, mintha az a Pista gyerek sokat sétálna a kertben Málka leányasszonyai . . .

Egy hónap mulva visszatért az iroda régi csendes képe. Terényi Pistának nem volt semmi dolga. Amellett Tyukody úgy tapasztalta, hogy ma a jogászok is merő ösztönszerű lények,

megszólította tehát az álmosan üldögélő Terényit:

— Amice! holnap bucsuzunk.

— Hová megy doktor ur?

— Jaj, az ösztön! Hová lesz az ész! Hiszen nem én megyek, hanem ön.

— Ugy? és hová?

— Haza.

— Szabadna tudnom, miért?

— Mert nekem nincs többé önre szükségem,

— S szabad lesz később még egyszer visszajönnöm?

— Miért?

— Málka kezéért.

— Nem.

— Hát ezt elég röviden és érthetően megmondta doktor ur. S én éppen olyan röviden és érthetően fogok cselekedni.

Tyukody egész nap törhette rajta a fejét, mi lesz az a rövid és érthető cselekvés, de semmi elfogadható magyarázatot nem talált. Végre is megnyugodott abban, hogy az egész csak amolyan ösztönszerű kifejezés.

Másnap reggel Terényit sehol sem találták. Elment bucsu nélkül, a mi még nem nagy baj. De Málkát sem találták sehol.

A doktor ur azért sem aggódott.

— Tyukody-vér az! Tyukody-ész van annak a fejében! Ha ő elment, annak nagy és kellő oka volt.

Ebben aztán megnyugodott a felzavart közvélemény. Majd megtudják a kellő okot.

Amint hogy meg is tudta Tyukody uram nemsokára a következő eljegyzési jelentésről:

TYUKODY MÁLIKA TERÉNYI ISTVÁN

Sárlak

Nagyvárad

jegyesek.

A doktor ur kezéből lassu himbálózással hullott a földre a papír, mely hosszú éveken át szőtt kedves ábrándjait egyszerre tönkre tette. Egy könnyecpett törölt ki a szeméből lopva, nehogy valaki meglássa s felsőhajtott:

— Hja, az ösztön! Hiába, az ösztön megmarad.

Aztán leült a poros akták közé, beleverte a tollat a tintába s elkezdte írni, a mint már irta annyiszor:

— Tek. kir. törvényszék! A 7485. sz. másodbírói ítélet ellen tisztelettel fellebbezek és kérem az iratokat jelen fellebbezésem kapcsán a Nmélt. kir. Kuriához felterjeszteni.

Kint a nótárius ment el a kántorral az ablaka alatt.

— Ne menjük most be hozzá; dolgozik.

— Az ám; nézze, szinte látszik az arcán a nagy ész.

— Hja, csak szép dolog az ész, komám, annak, a kinek van.

kisiparos szállításra, a közösnél még annyi biztos adatunk sincs, hogy egyáltalán szállít-e kisiparos valamit. Példa volt rá, mikor a közös hadseregnél azt mondták, sok a pályázó, egy kisiparosra csak 20 pár bakancs jut. Erre senki nem vállalkozik. Kívánja, hogy a közös hadseregnél is a kamarák ellenőrzése mellett irassanak ki s történjenek az árlejtések.

Kujniss Gyula bányai kamarai tag a szállítási feltételek betartásáról beszél. A kisiparosoknál sokszor hiányzik a versenyképesség. A gyárosok is részt vesznek a versenyben s olcsóbban képesek a cikkeket előállítani. Amikor a kisiparos a szállítási szerződést aláírja, a halálos ítéletét írja alá. A kamarák sem írja, a halálos ítéletét írja alá. A kamarák sem érdeklődnek a verseny-tárgyalások iránt eléggé. Oda törekedjenek a kamarák, hogy a szállításokat hadtestenként adják ki s az árlejtésnél a kamarák is képviselve legyenek.

Szentpályi István titkár védi a honvédséget, amelyre nincs panasz, sőt elismerést érdemel a szállításkorál követett magatartásért. — Annak azonban nem látja értelmét a mai viszonyok között, hogy a közös hadsereghez küldjenek ki a kamarák képviselőket.

Sz. Szakács Péter (M.-Vásárhely) köszönetet mond Kulinyinak előadásáért. Kifogásolja is, hogy a kisiparosok iránt ellenszenvvel viselkednek a hadseregnél. Ne csak katonákból, de kiváló iparosokból is álljon az átvevő bizottság. Ezt vegyék be a felterjesztésbe.

Deil Jenő (Kassa) kifogásolja, hogy a besorozott iparos ifjakat, ahelyett, hogy a fegyverforgásra oktatók, foltozásra használják a katonaságnál s ezáltal kárt tesznek az iparnak. Eziránt külön felterjesztést intézzenek.

Kulinyi Zsigmond ezután megtartotta zárszavát s javaslatát azon, általa tett közvetítő módosítással fogadták el, hogy az Országos Iparegyesülettől és az ipartestületektől is elvárják a kamarák e kérdésben a támogatást.

A kamarai tagok vasúti kedvezménye.

Gámán Zsigmond (Kolozsvár) a kamarai tagok kedvezményes vasúti utazása tárgyában terjesztette elő javaslatát. — Jelenleg egy-egy kamarai ülésen 60—70 frtba jön a kültagok utiköltsége, holott ha vasúti utazási költség fejében némi kedvezményt kapnának, a kamarák ezt az évenként tetemes összeget más célra fordíthatnák s nagyobb érdeklődés mutatkoznék. Legalább annyi vasúti kedvezményt biztosítanának a kültagoknak, mint az állami vagy közigazgatási tisztviselőknek.

A határozati javaslatot elfogadták.

Elnök az értekezletet egy félórára felfüggesztette.

— Szünet után. —

A kisipar helyzete.

Ifj. **Steiner Károly**, a temesvári kamara tagja adta elő javaslatát a kisipar helyzetének javítása érdekében. A kisipar hanyatlását szerinte az ipari tényezők tömörülésével lehet megakadályozni. A délmagyarországi iparos szövetség főcélját ismerteti, mely feladatai körébe vette a vándorgyűlések tartását, mester és segéd tanfolyamok rendezését, központi munkaközvetítést, propagandát a karbeli önértékelésére, többek közt tanuló internátus és tanoncz-otthon létesítése, a biztosítás minden fajtának legolcsóbb közvetítése s gazdasági tekintetben erkölcsi támogatás nyújtása egy szövetségi bank alapításához egy millió korona alaptőkével. Ez a temesvári kereskedelmi és iparkamara kezdeményezése s az előadó a következő indítvány kapcsán ajánlotta:

Mondja ki a kongresszus, hogy a tervet célirányosnak ismeri el, hogy a kamarák saját kebelükben hasonló intézmények létesítését kezdjék el. (Élénk helyeslés.)

A javaslat elhangzása után **Sarkadi Lajos** indítványozza, hogy az értekezlet fejezze ki örömeit, hogy **Szterényi József** miniszteri tanácsost osztálytanácsossá nevezte ki a miniszter.

Szterényi József a következő táviratban üdvözölte a kongresszust:

A hazai kereskedelmi és iparkamaráknak közös érdekeink, iparunk és kereskedelmünk megbeszélésére egybegyűlt képviselőit legszívélyesebben üdvözölöm és munkálkodásuknak eredményt kívánok.

Szterényi,
miniszteri tanácsos.

A táviratot **Sarkadi Lajos** dr. lelkes éljenzés közben olvasta föl.

Ezután a következő táviratban üdvözölték **Szterényit**:

Szterényi miniszteri tanácsos

Budapest.

A Nagyváradon egybegyűlt kamarák értekezlete melegen köszönnvén szíves üdvözlését, egyhangu határozattal megemlékezvén, örömmel vett hirt előléptetéséről. Méltóságod iránt érzett nagyrabecsülésének és tiszteletének adott kifejezést.

Janky, elnök.

Sarkadi, titkár.

Deil Jenő, a kassai kamara titkára visszatért ezután **Steiner Károly** előadói javaslatára s szívesen üdvözölte az előadót.

Kirchknopf Frigyes, a soproni kamara titkára szintén lelkesen üdvözölte **Steinert** s indítványozta, hogy a kamarák karolják föl az előterjesztett eszmét.

A javaslatot egyhangulag elfogadták.

Vasutak Boszniától az Adriáig.

Smoquinae F. A., a fiumei kamara titkára ült ezután az előadói székbe. A *Tiszántulban* már ismertett nagyérdékű indítványát, a Boszniában teremtendő vasutak dolgában terjesztette elő. Rendkívül kellemes benyomást tett, hogy az előadó, a ki egyáltalán nem beszél a magyar nyelvet, magyarul olvasta föl javaslatát, melynek elhangzása után lelkes, hosszantartó éljenzés és taps zuggott fel.

Sarkadi Lajos előterjesztette a zengi kamara tiltakozását, mely a zengi kikötő és Bihar között óhajta a vasutat.

A javaslatot ezután egyhangulag elfogadta az értekezlet.

A hazai gyáralapítások.

Záray Károly, a pécsi kereskedelmi kamara titkára terjesztette elő nagyfontosságú bírálatát a jelenkori hazai gyáralapítások dolgában.

A javaslatot vita nélkül elfogadták, mire **Sarkadi Lajos** indítványára **Holesch István** besztercebányai titkár javaslatának tárgyalását, a közös vámterület kérdésében, a holnapi értekezlet napirendjére tűzték ki.

A zálogházak államosítása.

Záray Károly dr. pécsi kamarai titkár következett így ismét, a zálogházi intézmény államosítása iránt terjesztett elő javaslatot. Kifejtette annak káros voltát, hogy a zálogház tulajdonosok más üzlettel is foglalkoznak, hogy kiabáló reklámokat alkalmaznak. Indítványozza, hogy a miniszterhez irjanak fel a kamarák a zálogházak államosítása iránt.

Kreiczky Benő dr. budapesti titkár s **Sugár Ignác** miskolczi kamarai tag szólt az indítványhoz, különösen szociál-szempontról.

Utóbbi aziránt tett módosító indítványt, hogy a zálogházat községi intézménnyé alakítsák át.

A javaslatot ezzel elfogadták s **Janky József** elnök az értekezletet berekesztette. Ma folytatják a még el nem intézett ügyek tárgyalását.

Lakoma a Püspök-fürdőben.

Az értekezlet berekesztése után, déli 1 órakor az értekezleten jelen voltak s a meghívott előkelőségek külön vonaton a Szent László-fürdőbe vonultak, gazdag lakomára.

A kedvezőtlen, esős idő nem kedvezett ugyan a kirándulásnak, de azért nem zavarta meg a kitünő hangulatot.

A díszes cursalonban patkó alakban volt felállítva a hosszú asztal, a mely köré a vendégek telepedtek.

Az értekezlet tagjain kívül részt vettek az ebéden:

Bulyovszky József dr., **Papp Miklós**, **Schöpflin Ágoston**, **Hlatky Endre**, **Mezey Mihály**, **Huzella Gyula**, **Janky József**, **Kunz Gusztáv**, **Tichy Gyula**, **Reizmann Mór**, ifj. **Rimanóczy Kálmán**, **Moskovics Farkas**, **Aufricht Mór**, **Kádár János**, **Moskovics Miksa**, **Czegléd Sándor**, **Sarkadi Lajos** dr., **Radó Ignác** dr., **Szmazsenka Ernő**, **Sas Ede**, **Mihelfi Pál**, **Bertsey György**, **Fuszek Lajos**, **Rendes Vilmos**, **Rozslay Géza**, **Schwarz Jakab** (Élesd), **Bittó Sándor** (Érmihályfalva), **Jakabffy Lipót** (Élesd), **Szathmáry Zoltán**, **Vidosits Gyula**, **Kerényi Miklós** és **Marton Manó** hírlapírók.

Az első felköszöntőt **Janky József**, az értekezlet elnöke mondta. Neki jutott a szerencse hogy üdvözölje az egész országból összejött vendégeket s egészségükért poharat emeljen. Hozzáfüzi az üdvözléshez, hogy a kik oly távolból eljöttek Nagyváradra s megtisztelték e kamarát látogatásukkal, találják körünkben jól magukat. Éljenek.

Sarkadi Lajos dr. emelkedett ezután szólásra. Az ember társas lény — ebből a mondatból kiindulva fejtegeti, hogy a létért való küzdelem vezeti az embert, hogy boldogulását elősegítve társasan tömörüljön. Itt azt tapasztaljuk, hogy a rideg önzést levetkezi az ember s keresi a kapcsolatot, mely a közérdek szolgálatába fűzi. Minden oly köztevékenység, mely áldozatot igényelve jut kifejezésre, nagyrabecsülendő. Ezt az áldozatkészséget a kamarák, különösen a kamarai elnökök működésénél látjuk. A jelenlevő kamarai elnökök és tagok egészségére üríti poharát.

Kristyori János aradi kamarai elnök **Janky József** érdemeit méltatja lelkes szavakkal Hálás szívvel köszöni vendégszeretetét és kéri, hogy további barátságába tartsa meg a vendégeket s kívánja, hogy az Isten fiatalos egészségben soká tartsa meg a kamara élén.

Reismann Mór lendületes beszédben a kamarai titkárokat éltette, akik a haza fölvirágzásán oly tevékenyen működnek.

Gámán József kolozsvári titkár azzal kezdi pohárköszöntőjét, hogy meggyőződött arról, mért jött ide lelkesedést tanulni **Tisza Kálmán**, ahol oly eleven, pezsgő életet talál. Köszöni a vendégszeretetet és kívánja, Nagyvárad legyen központja ne csak Biharnek, de a Tiszántul egész kerületének. Nagyvárad polgárságát éltette.

Huzella Gyula emelt poharat ezután s tartalmas beszédben Nagyvárad város ujjáteremtőjét, **Bulyovszky József** polgármestert s a város egyik legkitünőbb polgárát, **Hlatky Endrét** éltette.

Bertsey György a kamarai intézmény ipari szempontból való kiváló fontosságát vázolta, méltatta **Gelléri Mórnak** és **Edvi Illésnek** a magyar ipar fölemelése körül kifejtett nagy érdemeit s értük ivott áldomást.

Deil Jenő, a kassai kamara titkára, hazafias, magas szárnyalású, lelkes éljenzéstől megmagszakított beszédben kelt ki ama szokás ellen, hogy külföldről importálják Magyarországra az ipari és kereskedelmi cikkeket. Kívánja, hogy szabad legyen a haza s boldog minden polgára.

Edvi Illés László aradi titkár a nagyváradai kereskedő osztályról emlékezik meg, mely az egész országnak büszkesége. **Reismann Mórt**, a nagyváradai kamara kereskedelmi osztályának elnökét éltette.

Sz. Szakács Péter marosvásárhelyi titkár lelkes szavakban a nagyváradai sajtót éltette.

Sas Ede reflektál a sajtóra mondott tősztra s a római történet korából idézi **Julius Cézár**

példáját, aki egyszerre csak diktált több embernek. Könnyű dolga volt, mert maga diktált és több ember irt neki. Van a társaságban két oly kiváló férfi, aki szintén több ember munkáját végzi, de a mit másnak kellene diktálniuk, azt is maguk írják. Kulinyi Zsigmond, a szegedi kamara titkárát, a jeles szerkesztőt és a V. H. O. Sz. elnökét, valamint Szávay Gyulát, a győri kamara titkárát, az ország egyik legkitünőbb poétáját élteti.

Bulyovszky József dr. polgármester emelkedett ezután szólásra. Szép szavakkal fejtette ki, mily jótékony hatással vannak a hasonló összejövetelek a városra. A kamarák Nagyváradon egybegyűlt képviselőire emeli poharát,

Hlatky Endre nagy figyelem, sűrű éljenzés és taps közepett fejtegette, hogy korunk nem tudja ma sem a megillető magaslatra emelni az ipart és kereskedelmet. Az a meggyőződése, hogy a kamarák a legfontosabb állásokat töltik be az országban s azt hiszi, hogy az államok jólétét a kereskedelem és ipar fejlettsége biztosítja. A kamarai küldötteket, akik zászlóvivői az ország boldogulásának s akik meglátogatták ezt, a város szíve szeretetével üdvözlö.

Janky József a kamarai titkárokra, **Kunz** Gusztáv hosszabb lelkes beszédben a titkárok nesztorára, **Gámán** Józsefre üritette poharát, **Deil** Jenő pedig nagyszabású tószóban a nőket, különösen dr. **Bulyovszky** József polgármesterét éltette.

A fényes ebéd menüje ez volt:

Ráklevés
Fogas á la Tarter
Bélszín hachee madeira
Punche á la Romain
Puding maraschino
Krémep lepény
Vegyes szárnyas
Saláták
Francia compote
Torta
Parfé
Gardinetto
Kávé
Borck, pezsgő.

*

A gazdag lakoma nagy elismerést szerzett **Czeplédy** Sándor fürdő-bérlőnek és **Gráf** Ottó vendéglősnek. A pompásnál pompásabb étkek és kitűnő italok a leginyenczebb gourmandokat is teljesen kielégítette s Nagyváradon még alig volt ilyen minden tekintetben nagyszabású diszebed. Már jó idő óta a jövő héten tartandó vendéglős-kongresszus lakomáját emlegetik olyannak, amilyen a fővárosban is ritka. Alig hisszük, hogy tulszárnyalná a kamara tegnapi diszebedjét.

*

Délután a társaság egy része átrándult a Félix-fürdőbe, hol este gazdag vacsora volt s dicsérték **Kernács** János konyháját.

A további napirend.

Az első napon tartott értekezleten a napirend hat pontját és egy indítványt tárgyaltak le.

Ma reggel 9 órakor folytatják a tanácskozást a következő ügyekben:

VIII. Miképen lehet hazai iparunkat az Ausztriával közös vámterület mellett fejleszteni. (Előadó: dr. Holesch István beszercebányai kamarai titkár.)

IX. A magyar ipar czikkeinek erőteljesebb térfoglalása a hazai fogyasztó piacokon. (Előadó: Szávay Gyula, a győri kereskedelmi és iparkamara titkára.)

X. Az ipartörvény revíziója. (Előadó: Deil Jenő, a kassai kereskedelmi és iparkamara titkára.)

XI. A csődtörvény sürgős módosítása. (Előadó: dr. Marschall Lajos, az aradi kereskedelmi és iparkamara titkára.)

XII. Indítványok:

a) Az ipartestületek és a keresk. és iparkamarák közötti viszony megállapítása. Indítványozza Sugár Ignác, a miskolci keresk. és iparkamara II. titkára.

b) A czégyjegyzések nyilvántartása. Indítványozza a nagyváradai keresk. és iparkamara.

A második nap programja.

Augusztus 24. (csütörtök.)

Dél előtt 9 órakor az értekezlet folytatása és berekesztése.

Dél előtt 10 órakor ipartelepek megszémlelése.

Délután 1 órakor társas ebéd a Kereskedelmi Csarnok dísztermében. (A kamarák kiküldöttei Reismann Mór, a Csarnok elnökének vendégei.)

Délután 3 órakor a város nevezetességeinek megszémlelése.

Délután 6 órakor uzsonna a Sport-téren. (Az értekezlet tagjai Kunz Gusztáv beltág vendégei.)

Este fél 8 órakor színi előadás a szinkörben. Színház után társas vacsora á la carte a Bazár vendéglőben.

* * *

Gyűlés után a banketten — nem vesszük zokon — Sz. Szakács Péter kamarai titkár felszólt a Tiszántul agrár felfogása ellen. Ebből a felszólalásból tehát megtudhatja mindenki, hogy Szakács ur is részt vett a kongresszuson.

Tovább nem folytatjuk a bankett tósztokról, vagy jót — vagy semmit.

Miről álmodnak a tótok.

Turóc-Szt.-Mártonból terjesztik a következő pontokat a pánszlávok:

1. Magyarország diplomaciai nyelve magyar; ez a kormány, a felsőbb bíróságok nyelve, ezt használják a megyei és az állami hatóságok egymás közt való érintkezésükben, ez reprezentálja Szent István birodalmát kifelé, de a nyelvi kerületek belügyeiben valamennyi országos nyelv egyenjogu. Ez egyenjoguság külső jelül minden polgár az állam zászlója mellett saját nyelve (?) zászlóját használhatja. (A tót fehér-vörös-kék.)

2. Az egyes nyelvkörületek: megyék, törvényhatóságú városok, községek, első és másodfoku törvényszékek, továbbá állami intézmények, ugymint: posta, vasut, közép-, szak-, polgári és népiskolák, alsóbb egyházi és világi hivatalok hivatalos nyelve az az országos nyelv, mely a kerületben 80 százaléknál többet vall hívének. Ezek a tisztanyelvű kerületek. Az egyes kerületekben az a nyelv hivatalos, melyet a lakosságnak legalább husz százaléka magáénak vall; ennél fogva az ilyen kerületek hivatalnokai kötelesek birni a kerületekben élő hivatalos nyelveket, vagy a kört nyelvismereteik szerint osztják meg. A hivatalok főnökei ilyen helyeken mindenütt abból a nemzetiségből választandók, mely többségben van, de feltétlenül tudniok kell, több nyelvet is. Ahol egy nemzetiség csak 5—20 százalékkal van képviselve, legalább egy tisztviselő legyen. ki e nyelvet teljesen birja. Tolmács segítségével csak ott lehet működni, hol a kérdéses nyelvet a népesség 5 százaléknál kevesebb vallja a magáénak.

3. A nép-, polgári-, szak- és középiskolák tannyelve kerületük hivatalos nyelve, még pedig 80 százalék mellett kizárólagosan, kevert kerületekben arányosan felosztva, vegyesen a tantárgyak szerint.

A kerület minden nyelve általánosan kötelező tárgy.

A magyar nyelv kötelező valamennyi iskolában, kivéve a népiskola első és második osztályát, a hol pedagógiai szempontból kizá-

rólag az anyanyelven folyik a tanítás. A közoktatásügyi miniszteriumban minden nyelvek saját külön osztálya van, mely felügyel és vezet saját ügyében.

4. Hogy tulkapások egyes nemzetiségek rovására ne essenek, minden nemzetiségnek saját külön minisztere van nyelve védelmére, mely a nyelvügyi törvények és rendeletek pontos végrehajtására felügyel, nemzete érdekeit védi és képviseli a kormánynál, országgyűlésen stb. Statisztikai kimutatás szerint tót főispán alatt tót lenne az adminisztráció, a törvénykezés és a tanítás nyelve Árva-, Liptó-, Trencsén-, Zólyom- és Turóc vármegyékben.

Kevert, tót-magyar megyék, hol tulnyomó lévén a tót elem, tót főispán alatt: Bars-, Hont-, Nyitra-, Pozsony-, Sáros- és Szepes megyékben. Ezek a jó urak elfelejtik hogy nem Ausztriában laknak és hogy nálunk nincs hülye nyelvrendelet.

A legény-egyletek országos kongresszusa.

Fontos munkája volt a kongresszusnak az a megállapodás, hogy hivatalos munkás lapot fog kiadni, mely ne csak az egyleti dolgokat, de az összes iparos ügyet érdeklő mozgalmakat tárgyalja.

Az országos gyűlés elnöke lett **Schiffer** Ferencz, másod elnök **Streicher** József, alelnök **Andor** György, jegyző **Erdőssy** Károly, másod, jegyző **Thym** Adolf, a budai legény-egylet alelnöke, titkár **Virág** Ferencz, a pesti legény-egylet elnöke.

A kongresszusban részt vettek: **Schiffer** Ferencz pápai kamarási kanonok, **Agócs** János váci kanonok, **Mamuzsich** Mátyás prépost-plebános (Szabadka), **Mayer** Károly kanonok (Székesfejérvár), **Fischer Colbrie** Ágost dr., a bécsi Augusztinum igazgatója, **Bundala** Mihály pápai kamarás, a közp. szeminárium lelkiigazgatója, **Szoldalits** Ferencz festőművész (Róma), **Vucskics** Gyula dr. plebános (Nagyvárad), **Andor** György dr. primásiszertartó (Esztergom), **Streicher** József pleb. (Paks), **Pokorny** Emauel dr. (Budapest), **Erdőssy** Károly (Budapest), **Thym** Adolf (Budapest), **Sikorszky** Árpád, **Zima** Miklós, **Virág** Ferencz (Pécs), **Rácz** Endre plebános (Csákvár), **Szentiványi** Károly (Bodajk) **Szemlér** Ferencz (Marosvásárhely), **Böschall** Ferencz (Komárom), **Csató** József (Munkács), **Evetovics** János (Baja), **Plank** Kamill (Németboly), **Haller** István (Győr), **Fintér** József (Ozora), **Lerch** István (Högyész), **Tölcséry** Ferencz (Veszprém), **K. Horváth** István, **Tamás** Vilmos, **Hlaric** György, **Streit** Ferencz, **Vass** Bertalan, **Dornits** István, **Bilkey** Ferencz.

Székesfejérvár, aug. 23. (Saj. tud. táv.) A diszülésen Schiffer kanonok élesen domborította ki a Kolping eszméjét s igen érdekesen fejtegette az 50 éves legény-egyleti jubileumot. Beszért továbbá az egyesületi beléletről, a rendezői gyűlésekről, a lapfelvételek módozatairól és a vándor könyvekről. Komoly dolgokat mondott az egyleti multságok és nyilvános fellépésekről is.

Székesfejérvár, aug. 23. (Saj. tud. táv.) A diszgyűlés befejezése után Mamurits prépost megköszönte Steiner püspöknek nagyértékű és szakavatott részvételét a kongresszuson, mire Steiner püspök intézett buzdító szavakat a kongresszus tagjaihoz. Gyűlés után a kongresszusi képviselőket lefényképezték egy csoportban.

A törzstiszti vizsga örültjei.

— Pankievicz kapitány halála. —

A mi a diáknak az érettségi, jogásznak a szigorlat, olyan a katonatiszteknek a törzstiszti vizsga. De még olyanabb.

Tenyeren fekvő dolog, hogy a diák, ha szorgalmasan tanul — minden körülmények közt megúsza az érettségijét, ugyisintén a jogász is a minden alkalommal bekövetkező szerencsésével a szigorlatait. Hanem a törzstiszti vizsgáknál egész más viszonyok vannak. Egy szigorú vizsgáló bizottság elé állítanak meglett embereket, a kiknek sikerült megmászni a ranglépcsőt egész a kapitányságig s azután a stratégiai tudomány elméleti részéből kikérdezik őket. A törzstiszti kar nyer azután szép katonás hangzású neveket. Továbbá a főka kevés, az eszkimó igen sok. A törzstisztek létszáma meg van állapítva s a vizsgáló bizottság átbocsátáson megy át, amennyire szükség van.

Ilyen bizottság előtt természetesen nagyon próbára van téve a készütség s a stratégiában való jártasság. Az ambíció pedig hatalmasan dolgozik a törzstiszti-jelöltekben. Egy carrier folytatása függ e vizsga letételétől, melynek nem sikerülése esetén nincs más hátra a törzstiszti-jelöltnél, mint a kapitányság a rokkantságig és akkor az őrnagyi rang. A haladás ily megakasztása, a midőn egy balszerencsétől van függővé téve egy egész jövő, lesújtóbb az emberi életre, mint egy pályatévesztés.

Nem csuda tehát, hogy a törzstiszti-jelöltek a nagy lelki izgalomtól, a mit a vizsgálat alkalmával kiállanak, oda kerülnek, a hol nincs egy ép gondolat sem, — az örültek házába.

Pár évvel ezelőtt a fővárosi lapok egy rövid gyászhire jelentette, hogy *Wufka* Berthold 37. gy. ezredbeli kapitány a Schwartzter féle intézetben elhunyt. E halálesetnek egy nem sikerült törzstiszti vizsga volt az előzménye.

Most egy újabb hasonló esetről értesít tudósítónk. *Pankievicz* 37. gy. ezredbeli kapitány f. hó 22-én a Schwartzter féle gyógyintézetben elhunyt. A barna, zömök természetű pápaszemes kapitányra még sokan emlékeznek Nagyváradon. Nagyműveltsége és modora a társadalomban szerzett neki előkelő posztit, tisztársai is nagyra becsülték és nagy készütségű katonának tartották. Néhány éve az önkéntesi iskolának ő volt a tanára, de később a 37. gy. ezrednek egyik századával Mosztárba helyezték át.

A múlt év augusztus havában innen utazott Budapestre a törzstiszti vizsgára. A mit senki sem remélt, *nem sikerült s ez annyira hatott Pankievicz kapitányra, hogy elméje megzavarodott.*

A múlt év havában néhány napig itt tartották a Biharmegyei kórház elmeorvosintézetében — titokban, csak a Hídegser-utczaiak közt kezdett elterjedni, hogy egy örült kapitány is van a kórházban, erre családja fölzárlattatta a Schwartzter-féle intézetbe. Betegelmének meggyógyítására azonban már nem használt semmiféle gyógymód.

Egy távirati értesítés jelenti most, hogy Pankievicz kapitány a Schwartzter-féle intézetben meghalt. Az elhunytban *Pauker* Dániel könyvkereskedő unokaöccsét gyászolja.

TAJÉKOZTATO.

Augusztus 27. Csonkatorony felavatása Nagyszalontán.
Augusztus 29, 30, 31. Vendéglősök kongresszusa.

UJDONSAGOK.

Palotay László apátkanonok a pápánál.

Palotay László apátkanonok, ki Olaszországban utazik, ritka szép jelenetnek volt részese Rómában, hová a világhírű lorettoi kegyhelyről érkezett. XIII. Leo pápa, kinek keresztnéve Joachim, f. hó 20-án ünnepelte névnapját. Agliardi bibornok, kinek mint felséges Urunk kormányja mellett accredítált volt híres bécsi apostoli nuncziusnak nevezetes nagyváradi utazásában Palotay bibornok-püspökünk részéről kísérője volt, maga vitte fel a Vaticanba az ünnepélyes tisztelgésekre.

A bibornokok egy teremben, az érsekek és püspökök, a diplomatai testületek tagjai, a szerzetek generalisai s a római előkelőségek egy másik teremben gyülekeztek. Ide juttatta be Agliardi Palotayt, kit püspöknek néztek még az őrségek is.

Először a bibornokok fejezték ki külön-ön Szentsége előtt hódolatukat s jókívánásaikat; azután az érsekek s püspökök, egyszóval a második terem közönsége járult ön Szentsége elé magánkönyvtárában, hol a pápa jobbról-balról a bibornokoktól környezve, trónján ülve fogadta egyszerű öltözetben a tisztelgőket, kik közül egyedül Palotayval külön is beszédbe ereszkedett a pápa.

Ugyanis Agliardi bibornok Palotayt egyenesen a pápa elé vezette s kegyes ajánlással bemutatá neki, mint *Schlauch* megyéjének apátkanonokját. ön Szentsége kérdéseire Palotay előadván, hogy Loretto-ból érkezett, hogy ön Szentségét még egyszer láthassa, mire a pápa megszorítván kezeit, *Schlauch* bibornok-püspök hogylétéről kérdezősködött s kegyesen nyilatkozván felőle, üdvözlétét s áldását küldte számára s kifejezte reményét, hogy még tán fogja őt láthatni. Ezután a Palotay által hozott olvasókra tevén kezeit, mondá: megérintem s megáldom olvasóidat s téged fiam.

Ezután kezdetét vette az ugynevezett *famigliare circolo*; a pápai cercele, mely alatt Palotay a pápával mintegy másfél-óránál szemben ülve némi távolságban hallgatni szerencsés volt ön Szentségét, *ki a legjobb egészségnek örvend, a 90 év ugyan megörnyesztette, arcza kissé beesett, de szemei elevenen ragyognak s beszédét élénk taglejtéssel kíséri.* ön Szentsége mellett állott Rafael Mery de Val kamarása is, ki bibornokunknak pápai ablegatusként a bibornokl biretumot hozta 1893-ban.

A pápa a cercele alatt, a fiatal korában, mikor ő még Rector volt, tartott nagy jubilaumi ünnepség lefolyását, fel-említetté az akkor működött szónokok neveit, hogy akkor ezer meg ezer nép jött oda zászlók alatt ájtatoskodni s csak a Collegium Romanumból egyszerre 1500 ifju jött a Szent Péter templomba. Buzdított mindenkit, hogy most is úgy legyen, mint akkor régen s kedélyesen enyelegve megkérdezett egy bibornokot, hogy hány éves volt azon jubilaem idejében, mire a bibornok mosolyogva felelte, hogy csak két éves volt akkor.

A névnap előtt a pápai Szent Joachim-templomban három napi ájtatosság tartott, mely alatt néhány százan járultak

a szentséghez s imádkoztak ott a szent Atyáért. Ezen ájtatosság felől azon bibornokot kérdezte, ki ott végezte az ünnepélyes Isten tiszteletet. Majd a Szent Péter-templom javítási munkálatairól kérdezősködött részletesen.

A közelgő nagy jubilaemi évet illetőleg kedélyesen megjegyezte, hogy reményli, miszerint az arany kalapácsal felnyitja s be is zárja a jubilaemi ajtót.

Szemben éppen Palotay mellett egy nagy virágváza volt, mely nagy virágcsokorja hirtelenül telve lőn sok színű lánggal a jelenvoltak nagy meglepedésére. Ugyanis a viruló jó kedélyű pápa ujjával jelt adván a felvigyázónak, ez egy nyomással megnyitotta a villanyvilágítási szerkezetet, mely a virágvázát tündérfénybe borítá.

A tündéri fényt azonban csakhamar megszüntették, mert roppant nagy volt a hőség s az öreg pápa közben egy-egy percnyi pihenéssel vidáman kitartotta a hosszú cerclét.

Közöltük magán értesülésből e vaticani híreket, mert meg vagyunk győződve, hogy mindenfelé nagy örömet kelt, hogy nagy pápánk agy korában kiállott súlyos betegsége után is így visszanyerte a jó Isten segítségével egészségét.

Agliardi bibornok, midőn ily ritka szerencséhez segíté Palotay kanonokot, a magyarok iránti szeretetének is kifejezést adott, a mint ott is mondá Palotaynak, ő mindig szeretni fogja a magyarokat.

Ennek tulajdonítjuk azt is, hogy saját bibornoki fogatán maga vitte Palotayt a Vaticanba s küldötte őt szállására.

Régészeti és történelmi muzeum. (Schlauch park) nyitva minden vásár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél-6-ig és d. u. 3-5-ig 10 krért. Kedden és csütörtökön d. u. 3-5 óráig 20 krért. Más időben 50 kr.

* Külön vonat a nagyszalontai ünnepre.

A nagyszalontai Arany emlék-egyesület elnökségétől nyert megbízás folytán, tisztelettel tudomására hozom az érdeklődő közönségnek, hogy a Nagyszalontán 1898. évi augusztus hó 27-ik napján tartandó országos irodalmi ünnepély alkalmára, Nagyvárad művelt közönsége részvételének könnyebbítése céljából, a M. Á. V. igazgatósága Nagyvárad és Nagy szalonta között külön vasúti vonatok bevezetését engedélyezte. Ezen külön vonat Nagyváradról augusztus hó 27-én reggel 7 óra 24 perczkor indul és Nagy szalontára 8 óra 24 perczkor érkezik. A vonat Ősi-, Less- és Cséffa állomásokon is megáll. A külön vonatokon rendes menetdíjak lesznek fizetendőek. Az igazgatóság minden illeték biztosításától ezuttal eltekintett, csupán annak bejelentését kívánja, hogy az utasok osztályonkénti száma lehetőleg mielőbb közöltessék s így kellő számú kocsikról gondoskodás történhessék. Eppen ez okból tisztelettel felkérem mindazokat, kik e külön vonatot igénybe venni óhajtják, sziveskedjenek engem a használandó vonatosztály megjelölésével folyó évi augusztus hó 24 napján részvételi szándékukról tudomásba helyezni, mert csak így tudhatok a résztvevőknek kellő számú kocsit rendelkezésre bocsátani. Nagyvárad, 1899 augusztus 23. *Mezey* Mihály, kir. közjegyző.

* Óvoda építés. Róth József vállalkozó a

Körös-utczai óvoda építésére pótajánlatot adott be, melyre kijelenti, hogy az általa előterjesztett 2000 frtnyi építési költségből még 2-3 százalékot hajlandó engedni.

* **Kacsá.** Két kedves polgártárs csinál kedélyes perczeket a lapszerkesztőknek, a sajtóhiba és vidéki tudósító. A sajtóhibát még lehet korigálni, de a tudósító urak javíthatlanok. Ime egyik tekintélyes fővárosi lapunkat is, mely pedig vigyáz hirei hitelességére, felültette tréfás vidéki tudósítója. A váradi kanonoki stallumok betöltéséről ír 1 frt 16 krnyi (soronkint 4 kr.) tudósítást a törekvő fiatal ur. Megtudjuk ebből a borderóból, hogy Fetser és Bunytay kanonokok irodalmi stallumban vannak, megtudjuk, hogy a három üres stallumba csak két kanonok lesz kinevezve s végre, ami legmeglepőbb, azt is, hogy egyik a kettő közül dr. Karácsonyi János *papnevelő intézeti tanár* lesz. Karácsonyi Jánosaink igen mérsékelt számban vannak, mi csak egyet ismerünk, ez fiatal plébános Püspökiben. Ha azonban a sok fiatal papnevelő intézeti tanár között újabb Karácsonyi Jánost fedezett fel a tudósító, mondja meg az illetőnek. Ezért a bókért valószínűleg kap újból 1 frt 16 kr s ezért utítkve meg is szolgálna, de a tudósítása bizony egy fabatkát sem ér.

* **A hadapród iskola pályázatai.** A városi közgyűlés a honvéd hadapród iskolai megüresedett két ingyenes helyre *Csanády Tibor* egri és *Jablonszky Emil* nagyváradi lakos ifjakat jelölte. A honvédelmi miniszter nem fogadta el a jelölést, mivel Csanády Tibort egri illetőségűnek vélte. Eger és Nagyvárad városok tanácsának bizonylata szerint azonban Csanády Tibor még nagyváradi illetőségű, a honvédelmi miniszter tehát a jelölést egy tegnap érkezett rendeletében jóváhagyta.

* **A testvérek veszedelme.** Szegény kis apróságok! Egymást kézen fogva tipegtek át tegnap déltájban Guttman Ferencz Damjanich-utcai kereskedőnek 7 éves Miklós fiaeskája és öt éves Margitkája az utca tulsó felére. A fiucska szorgosan ügyelt a kicsi hugára, nehogy elbotoljék valahogy, nézett a kövezetre a lábaeszkák elé és nem látta meg a Nefeletjts-utczából kifelé dühögő csunya teherkocsit, a mely elgázolta őket. A kis ártatlanok ott sikogtak a lovak alatt, melyeket a kocsisuk már nem tudott félrerántani s keresztül ment rajtuk a nehéz szekér is. A fiucska még a földön fekvő is fogta a testvéreké kezét, pedig a kerék egészen összeroncsolta a lábait, a kicsi leánykának meg a fején ugrott meg a kocsis vaspántos kereke. Ott feküdt a két kis testvér, vértócsában halálra gázolva. Rémülve szaladt össze az utca népe, mosogatták, élesztgették szegénykéket. Aztán megjöttek a mentők is, a kik haldokolva szállították a kicsinyeket a Rókus-kórházba.

* **A szivbajos tolvajok szövetkezete.** Az utolsó két hónapban számtalan feljelentés érkezett a rendőrséghez, az illetők azt panaszoják, hogy az utcán egy embert láttak szivgörcsökben összeesni és a szivbajos ember körül támadt tömegben valaki ellopta órájukat, láncukat vagy pénztárczájukat. A panaszok oly következetesen ismétlődtek, hogy a rendőrségen az a gyanu merült fel, hogy az utcai csődüléseket egy jól szervezett zsebtolvaj szövetkezet idézi elő, hogy a zavarosban halászhasson. A főkapitányság Eperjessy fogalmazót bizta meg a nyomozással, a ki detektívjeivel nagy erélylyel fogott a vizsgálathoz. Csakhamar kiderítették, hogy a rendőrség gyanuja alapos s hogy az utcai komédiát mesterségszerűleg rendező egy szervezett tolvajbando. A banda egyik tagja szivgörcsöt színel, összeesik és kínosan vonaglik az utca járdáján. A kíváncsiak csakhamar összecsdülnek a »szerencsétlen« körül és ezalatt a czinkostársak hozzálátnak a mesterséghez. Úgyesen megmótozzák a kíváncsiak zsebeit, ami elemelhető elviszik s aztán feltűnés nélkül kerekednek. Ennek a nem mindennapi és nem csekély ravaszággal kigondolt mesterségnek most azonban vége szakadt. Hurokra kerültek a ma-

darak egytől-egyig s most a rendőrség börtönében elmélkednek a multról s a megszűnt jövedelmező mesterségről. A banda élén Neustadt Ernő budapesti születésű 24 éves csavargó állott. Ő volt a főczinkos s a bűnös manipuláció értelmi szerzője. Ő játszotta a szivbajos ember szerepét, utolérhetetlen zsenialitással. Társai: Herczog Simon 16 éves, Spielmann Mór 20 éves, Balterer Arnold 22 éves, Weisz Pál 21 éves és Várhegyi István 15 éves suhanczok voltak. Még két tagja volt a bandának, de ezek azonban időközben mind megszöktek a fővárosból. Ezek a jó madarak mind elzüllött csavargók s egy sincs közöttük, akinek a büntető hatóságokkal több ízben dolga ne akadt volna. Rendszeren egy alsó-erdősor-utcai kávéházban jöttek össze s ott állapították meg működésük irányát, helyét és módját. Egy csoportban mentek rendszerint az utcákon végig, néhány lépéssel előljárt Neustadt, a »szivbajos« és főczinkos. Az alkalmas helyen és pillanatban aztán a »szivbajos« hirtelen földhöz vágta magát s kínosan vonaglani kezdett. Oly hűségesen imitálta Neustadt az epileptikus beteget, hogy sokszor a véletlenül odakerült orvost is tévedésbe ejtette. A mentőktől azonban nagyon félt. Mire azok kivonultak, rendszeren jobban lett s hirtelen kerekedni kezdett, nehogy turpisságát leleplezzék. Természetesen czinkostársai előbb igyekeztek zsákmányukkal elszelelni, nehogy baj kerekedjen. A rendőrség a vizsgálat befejeztével valamennyit átadja a kir. ügyészségnek.

* **A kamarai titkárok ajándéka.** A kamarai értekezlet első napjának volt egy érdekes, szép mozzanata. Az összes kamarai titkárok a délelőtti szünet alatt testületileg felkeresték kollegájuk: dr. *Sarkadi Lajos* nagyváradi kamarai titkár kedves nejét s tiszteletüket bemutatva, egy remekmű, hatalmas, masszív ezüst virágtartót nyújtottak át emlékül. Az ötvösművészet szempontjából is remek emléktárgy közepén »A kamarai titkárok, 1899. aug. 23.« bevésés van.

* **20 krajezarért egy tanyai gazdaság.** A Gazdasági Egyesületek Országos Szövetsége ez idén rendező első mezőgazdasági kiállítását Szegeden. E kiállítással kapcsolatban egy tárgysorsjáték is rendeztetik, melynek huzása a kiállítás utolsó napján — szeptember 10-én — tartatik meg. Az első főnyeremény 50.000 korona érték, melyet a sorsjáték rendezésére szövetkezett intézetek készek készpénzben, vagy egy szegedi mintaszerűen berendezett tanyai gazdasággal is megváltani. A többi nyereményt főleg kiállított gazdasági gépek és eszközök képezik, melyek szintén beválthatók készpénzre.

Kötelességünknek tartjuk olvasóink szíves figyelmét e sorsjátékokra felhívni, tekintettel arra a hazafias és közhasznú célra, a melyet az előmozdítani igyekszik, annál is inkább, mert egy-egy sorsjegyet a legszegényebb ember is megvehet, lévén ára csak 20 kr. Mint értesülünk e sorsjáték iránt szokatlan élénk az érdeklődés s a sorsjegyek nagy kelendőségnek örvendenek.

* **Verekedő járásbírák.** Még a múlt hét folyamán néhány nappal a belényesi ünnepség előtt történt Belényesben az alábbi botrány a kir. járásbíró 2 albirája között, az esetet azonban, hogy egyrészt az ünnepségbe dissonancia ne vegyüljön, másrészt meg több belényesi polgár által kértünk fel ugyanezen okból az eset elhallgatására, — azért nem közöltük. Most azonban tud vagyunk az ünnepélyen, most már hadd tudja meg mindenki, hogy a magyar bírói karban ilyen utcai csete-paték is előfordulnak.

Már hosszabb idő óta ellenséges indulattal viseltettek egymás iránt Petrovics Ferencz és Poyvár Géza belényesi kir. járásbírák. Petrovics Ferencz tegnap végre azt hallotta, hogy az ő hivatalos működését felette kedvezőtlen kritika tárgyává tette a járásbíró társa. Röviddel ezután találkozott vele az utcán s a haragtól elvakítva, szitkozódva támadta meg a járásbíró Poyvár Gézát.

— Te czudar!

A másik pillanatban ütésre emelte a botját és még mielőtt a másik védekezhetett volna, lecsapott azzal ellenfele arcába. Ütést-ütés ért, mire Poyvár védekezni kezdett a váratlanuljött

támadás ellen. Ő is botot emelt és agyba-főbeverte járásbíró társát.

A csunya verekedésnek sok nézője akadt. Sokan megbotránkoztak felette, míg a község tulnyomó oláh lakossága örvendett az esetnek. Jó hatással volt rájuk, hogy két magyar köztisztviselő a község legnépesebb helyén megbotozta egymást. Hallatszott is mindenféle a megjegyzés:

— Ungur . . . ungur . . .

És akadtak mindjárt egyesek, akik a frissen esett botrányt megtáviratozták a Nagy-Szebenben megjelenő »Tribuna« című oláh ujságnak, a mely bizonyára illő kommentárral fogja kísérni a két magyar köztisztviselő botrányos verekedését. A verekedő járásbírák ellen a felletes hatóság megindította a fegyelmi eljárást.

* **A belga takarékoság.** Belgiumban érdekes módot találtak ki arra, hogy általánossá tegyék a takarékoságot. 1897-ben mozgalom indult meg, hogy minden ujszülöttnek egy frankról szóló takarékpénztári könyvet adjanak. Bourlard ügyvéd, kinek az agyában ez az eszme megszületett, a postatakarékpénztár segélyével Monsban életbeléptette az »általános takarékpénztári könyvet« és a mozgalom azóta tovább terjed Belgiumban. 1897. június elseje óta Monsban minden belga szülőktől származó ujszülött 1 frankos takarékpénztári könyvecskét kap, melyet a leggazdagabb szülők is elfogadnak, hogy a czélszerű ujtást támogassák, míg ellenben a kevésbé vagyonos szülők nagyon is kedves ajándéknak tartják. A könyvecskék megszerzéséhez szükséges összeget jótékony aláírók, vagy maguk a községek adják, mert az ujszülöttek most már nemcsak Monsban, hanem sok más belga városban és helységben kapnak takarékpénztári könyvecskét. Az általános takarékoság előmozdításának ez az eszmeje megérdemli, hogy ne csak Belgiumban, hanem másfelé is kövessék és államilag is támogassák.

x Szülők b. figyelmébe! Iskolai idényre fiú és gyermekek teljes felruházására egyedüli bevásárlási hely **Fábray testvérek** dusan berendezett áruházai Nagyváradon, **főútlelet, olasz fő-utca, fiók üzlet: Zöldfa-utca** elején. **Leszállított árak!**

TANUGY.

Beiratások. Az ipariskola rendes tanfolyamára a beiratások f. évi szeptember 1—10-ig eszközöltetnek a községi polgári iskola helyiségében Nagypiacz-tér és pedig minden nap délelőtt 11-től 12-ig, délután 4-től 6 óráig.

A tanítás szeptember hó 15-én veszi kezdetét. Évi tandíj 1 frt 9 kr., mely összeg a beiratáskor azonnal fizetendő.

Az ipariskola téli tanfolyamán a beiratások október hó 26—31-ig eszközöltetnek s a tanítás november 5-én veszi kezdetét (a tandíj 2 frt 9 kr.)

Azon iparos polgárok, kiknek több tanonczai vannak, azoknak külön napokra tüzendő iskolába járás csak akkor lesz az igazgatóság által eszközölhető, ha a tanítómesterek a beiratásnál személyesen jelentik be.

Tanodai értesítés. A nagyváradi kir. kath. jogakadémián a beiratások az 1899/1900. tanévre f. évi szept. 1—12-ig az igazgatónál, szept. 15-ig bezárólag az egyes tanároknál történnek, ezen napon tul külön engedély nélkül senki föl nem vehető. A tandíj előzetesen lefizetendő. A pót- és ismétlő vizsgálatok f. évi 9—14 tartatnak, a »Veni Sancte« szept. 15-én lesz, az előadások szept. 16-án veszik kezdetüket.

Kelt Nagyváradon, 1899. aug. 22.

Dr. Bozóky Alajos,
kir. tanácsos, igazgató.

SZINHAZ.

Heti műsor.

Csütörtök: *A valeni nász*, Fenyvesi E. m. v.
Péntek: *Agglegények*, Fenyvesi E. m. v.
Szombat: *Bóissy boszorkány*.
d. u. *Jani és Juczi*.
Vasárnap: este: *A csikós*.

Vereshaju. Az előadás csupa beugrásokból állott, no de megírta azt a P. H., hogy a vidéki színész tud beugrani, tehát nem igen hiányzott semmi az előadás sikeréből. A beugrások: *Vágó Béla* (Keszeg Mihály), ki a kis lánya betegsége miatt hirtelen elutazott *Szentgyörgyi Istvánt*, *Hatala Györgyike* (Boglár Zsófia), aki *Turchányi Olgát* helyettesítette, jól megállották helyüket, *Miklósi Margittal*, ki meg *I. Vásárhelyi Vilmát* helyettesítette. *Órley Flóra Szilaj Kata* szerepében arról tett tanuságot, hogy mint népszínművésznő is a legjobbak közé tartozik. Gyönyörű érzéssel előadott nótáit a közönség megtapsolta s virágokkal árasztotta el. *Boglár Agnes* drámai szerepét *L. Fáti Szeréna* játszotta el a tőle megszokott művészetével. *Laczkó Aranka* Sajgóné szerepében jeleskedett, *Iványi Antal* (Veréb Jankó) bohóságait kissé túlajtotta. *Tompa Kálmán* (András), *Kassai K.* (Ferke), *Bónis L.* (Keszeg Bálint), *K. Árpási Kata* (Sári), *Komlósi Emma* sok ügyességgel játszották meg szerepeiket. Közönség szép számmal. (b. i.)

A Dreyfus-ügy tárgyalása.

A Dreyfus-ügy tárgyalásáról a következő távirati értesítéseket vettük:

Rennes, augusztus 23. A tüzérigazgatóság megvizsgálta a Laborinak küldött két gyanus külsejű dobozt és sebészeti cizélokra való vattát talált bennök.

6 óra 35 perczkor megnyitják az ülést és folytatják a tanuk kihallgatását.

Bey ellenőr, a kinek dolgozószobája Dreyfusé mellett volt, azt mondja, hogy Dreyfus soha sem kért tőle felvilágosítást, ellenben igenis emlékszik arra, hogy Dreyfus beszélgetésében következetesen visszatért az összpontosítás és a mozgósítás kérdésére. Precíz tényre nem emlékszik. Meg van róla győződve, hogy vezérkari tiszt könnyen férhetett a szekrényekbe zárt iratokhoz és megnézhetette őket.

A következő tanu Derbieu őrnagy, aki Dreyfussal együtt dolgozott a vezérkarban. Azt mondja, hogy Dreyfus nagyon jól ismerte az összpontosítás és mozgósítás kérdését. Gyakran jegyeztett és minthogy mindenkét kikerdezett, lassankint valószínűleg megszerezte az erre a kérdésre vonatkozó egész anyagot. Dreyfus dicsekedett, hogy későn jön az irodába és mégsem veszik észre a távollétét.

Dreyfus beismeri, hogy tényleg előfordult olykor, hogy későn jött az irodába, de az augusztus és szeptemberben történt, mikor felesége Houlgateban volt. Akkoriban minden hétfőn csak délbe jött az irodába, ahol két óráig maradt.

Du Chatelet arról beszél, hogy Dreyfus bizalmasan beszélgetett vele galáns hölgyeknél tett látogatásairól és játékveszteségeiről. Az 1897-iki pörben azért nem beszélt erről a tanu, mert bizalmas beszélgetésekről volt szó. Dreyfus helyreigazítja Du Chateletnek némi állítását.

A következő tanu Dubreuil, egy Páris mellett lévő földbirtokos az ura. Dubreuil azt mondja, hogy egy Bodson nevű ur révén ismerkedett meg Dreyfussal. Egyszer ebéden volt Bodsonnál és akkor Dreyfuson kívül egy német nagykövetségi attaséval is találkozott ott. Észrevette, hogy az attasé és Dreyfus között valami gyanus barátság van. Később Bodson azt mondta neki, hogy feleségének viszonya van Dreyfussal és tanácsot kért tőle, hogyan szabaduljon meg Dreyfustól. Bodson azt is mondta akkor, hogy olyan bizonyítékai vannak, a melyekkel Dreyfust kidobhatja a

francia hadseregből. Dubreuil nem tudhatta meg, milyenek voltak azok a bizonyítékok.

A védők azt kívánják, hogy a bíróság szerezen információt a tanu erkölcsi magaviseletéről.

Labori azt kívánja, hogy a tanu határozottabban nyilatkozzék arról a német katonatisztról, a kiről beszélt.

Következik Valdant százados kihallgatása, a ki azt mondja, hogy 1896. május végén halotta, a mint Lauth százados Picquart irodájából jövet így kiáltott fel:

— Soha, a mig élek!

A tanu kérdésére azután hozzátette:

— Azt akarja, erősítem meg, hogy Clerc írása. Semmit sem fogok megerősíteni.

Valdant aztán elmondja, hogy 1896-ban többször látta Lebloist Picquartnál.

Lerond tüzérségi őrnagy arról beszél, hogy milyen szolgálati viszonyban állott Eszterházyval és Picquarttal. Eszterházyval 1894-ben és 1895-ben a tüzérségi hadgyakorlatok és a chalonsi lövőgyakorlatok alkalmával érintkezett. Eszterházyról az volt a véleménye, hogy határozottan nincsenek szakismeretei. A mi Picquarttól való érintkezését illeti, arról azt mondja a tanu, hogy Picquart 1896. október havában magához hívatta őt és fölvilágosítást kért tőle Eszterházyról a lövőgyakorlatokon tanúsított magatartásáról és üzelméről. A tanu azt mondta Picquartnak, hogy Eszterházy noha nem tartozik a tüzérséghez, úgy látszik nagyon kíváncsi az erre a fegyvernemre vonatkozó dolgokra, de kérdései csak közepesre vonatkozó szakméről tanuskodnak és bizonyos, hogy nincs kezében valami bizalmas okirat. Picquart úgy beszélt a tanuval, hogy nem kételkedhetett Eszterházy bűnösségében.

Picquart tagadja Lerond őrnagynak néhány állítását, ez azonban főntartja állításait.

Eszterházy Walsynnak a semmitőszék előtti vallomásának felolvasása után több levelet, cikket olvasnak még fel, melyeket Eszterházy Walsyn mások diktálására a revizio megakadályozására Faure Félixhez írt. Felolvasatják Walsyn vallomását, hogy a montsouri parkban két személylyel találkozott, kiknek utasításokat adtak.

Gouse tábornok kijelenti, hogy a montsouri találkozást Henry és Paty rendezték s ő mit se tudott róla. Meg is tiltotta mindkettőnek, hogy Walsynnal érintkezzenek. Walsynra többször ismétli, hogy hazudott.

Labori kérdéseket intéz Gonsehoz Patyra vonatkozólag. Gonse kijelenti, hogy Paty üzelmeket folytatott és nagy mozgásban így szól: Szinte megijedek, ha rá gondolok, hogy Paty hosszabb ideig titkárom volt, mivel mindenkor legtitkosabb gondolataimat közöltem, saját és idegen hadseregekre vonatkozólag. Azután elmondja, hogy tényleg ő volt, a ki Eszterházyt kitanította.

Elnök nagy mozgásban berekesztette az ülést.

London, aug. 23. *Walsyn Eszterházyt* Londonban felis érték s megrohanták, hogy meglincseljék, a rendőrök azonban megmentették.

TAVIRATOK.

Katholikus egyetem Esztergomban.

Budapest, aug. 23. (Saj. tud. táv.) Katholikus körökben azon nagy fontosságú terv hire terjedt el, hogy a hercegprimás *Esztergomban katolikus egyetemet szándékozik létesíteni*. Az ujonnan létesítendő egyetemnek eleinte csak 2 fakultása lenne: a theologiai és filozofiai s később bővítetnék ki.

Tisza Kálmán Nagyváradon.

Budapest, aug. 23. (Saj. tud. táv.) A *Bud. Tud.* jelenti a következőket: Nagyváradról hiteles forrásból értesülünk, hogy *Tisza Kálmánt* szeptember közepére oda várják s barátai és tisztelői

között egy estét tölt, de beszámolót ez alkalommal nem tart.

A belgrádi merénylet.

Budapest, aug. 23. (Saját tud. táv.) Temesvárról sürgönyzik, hogy *Obradovits* belgrádi rendőrbiztos ma itt járt és házkutatást tartott egy itt tartózkodó színész lakásán, kire az a gyanu merült föl, hogy részt vett a Milán elleni merényletben, a merénylet után azonban megszökött.

A csehországi zavargások.

Saaz, augusztus 23. Tegnap este zavargás volt itt. A zavargók bevették néhány ablakot a kerületi főnök házában, a csendőrkaszárnyán és a cseh iskolán. A polgármesternek, a városi rendőrségnek és a csendőrségnek végre sikerült a tüntetőket szétoszlatni. (M. T. I.)

A hollandiai zavargások.

Hilversum, aug. 23. A zavargások tegnap is folytatódtak. Este 7 óra tájban a tömeg kövekkel kezdett dobálózni és főszedte a köveket. A lovasság kivont karddal szétkergette a tüntetőket, de azok folytatták a kőhajigálást, mire a gyalogság a szokásos főszólitás után a tömeg közé lőtt. Hir szerint egy embert megöltek és kettőt megsebesítettek. Éjfél után helyreállt a nyugalom. (M. T. I.)

Transzvál.

Pretoria, aug. 23. A transzváli kormány a lorenzo-marquezi kormányzótól értesítést kapott a Transzválba rendelt fegyverek és lövészek visszatartása ügyében. A kormányzó azt mondja, hogy Portugáliának minden nemzettel szemben, a melylyel békében él, tehát Transzválal szemben is bizonyos baráti köteleességei vannak, de az angol kormány figyelmeztette Portugáliát, hogy a legutóbbi időben sok Transzválba rendelt fegyver és lövészer küldött a Delagoa-öbölbe, a mire nincs kielégítő magyarázat. Ennek következtében a portugál kormány, habár nem kételkedett benne, hogy ez az ügy végre kielégítő rendezést nyer, mégis szükségesnek találta, hogy gondoskodjék róla, hogy a Portugália és Transzvál között kötött szerződés VI. cikkében említett garanciák kellően figyelembe vétessenek. A transzváli kormány úgy vélekedik, hogy ennek az értesítésnek a hangja nagyon bizonytalan. (M. T. I.)

Munkások zavargása.

Rouen, aug. 23. Minthogy a hajók kirakodásához Havreből munkásokat küldtek ide, a sztrájkoló kikötőmunkások között nagy zavargás támadt. A rendőrség közbelépett és sok embert letartóztatott. Sokan megsebesültek. (M. T. I.)

Porosz koronatanács.

Berlin, aug. 23. Valamennyi porosz miniszter ma reggel Wildpark állomásra utazott, a honnan az új palotába mennek koronatanácsra. (M. T. I.)

Vegyes hírek.

Nachod, aug. 23. A Doctor-féle gyárban talált löporos csomagot egy munkásnő felejtette ott, a ki állítólag egy porosz takácstól vette egy földbirtokos számára, minthogy Poroszországban olcsóbb a puskapor. (Magy. Táv. Ir.)

Kladno, aug. 23. A Poldi-kórházban az elbocsátott 267 sztrájkoló munkás közül 127-et újra fölvettek. A többiek közül a vállalat még legföllebb 60-at vehet föl, mert már idegen munkásokat szerződtettek. (Magy. Táv. Ir.)

Washington, aug. 23. Reed, a képviselőház elnöke lemondott képviselői mandátumáról. (Magy. Táv. Ir.)

Hammerfest, aug. 23. A Garald nevű gőzös, a mely ma visszajött a Spitzbergákból, utközben a monakói fejedelemelek zatonyra jutott yachtját megszabadította. (Magy. Táv. Ir.)

A pestis.

Páris, aug. 23. A Havas-ügynökségnek azt jelentik Oportóból, hogy ott tegnap megint egy pestises, megbetegedést és halálesetet konstataáltak.

FENYVESI EMIL

— a budapesti Vigszínház tagjának —
harmadik vendégfőléptével:

NAGYVÁRADI SZINKÖR.

Evadberlet 112. szám. Kiséberlet 112. szám.
Páros. Páros.

Ma csütörtökön, augusztus hó 24-én,
a kolozsvári országos nemzeti színház személyzetével:

A VALENI NÁSZ.

Színmű 4 felvonásban. Írták: Ganghoffer és Brociner
Marco. Fordította: Kürthy Emil.

SZEMÉLYEK:

Fortunat Demeter, földbirtokos Bane- stiben —————	Vendrei F.
Adél, neje —————	Váradiné
Jonel, fiuk —————	Tompa K.
Notara Arisztid, földbirtokos Vala- niben —————	Bihari Ákos
Bogdán Mihály, volt miniszter —	Vágó Béla.
Zoé, neje —————	Laczkó Aranka
Pia, leányuk —————	Miklósi Ilona
Csuku Pantasi, államügyész —	Fenyvesi Emil.
Aldean, mngyefőnök —————	Várad M.
Lidia, neje —————	Horváth Paula
Olescu, a »Bomba« kiadója —	Bónis Lajos.
Grünspecht, bankár —————	Leövey Leo.
Gorove, törvényszéki elnök —	Iványi A.
Barbu, cigányzenész —————	Szentgyörgyi István.
Szanda, leánya —————	L. Fái Szeréna.
Paraszki, cigány, Notara gazdasszonya —————	K. Arpási Kata.

Helyárak: Alsó páholy 4 forint, felső páholy
8 forint. Támlásszék I—VIII. sor 1 forint. IX—XI sorig
80 krajczár. Zártszék I., II. és III. sor 60 krajczár. Első
emelet. I. sor 50 krajczár, második sortól 40 krajczár

földszinti állóhely 40 krajczár. Katona- és diákjegy a föld-
szinten 30 krajczár. Közép karzat 30 krajczár. Oldal
karzat 20 krajczár.

Egy szinlap ára a pénztárnál 10 krajczár.

Kezdeté fél 8, vége 10 óra után.

Holnap, pénteken, augusztus 25-én
FENYVESI EMIL bucsu-főléptével:

Az agglegények.

Vigjáték 5 felvonásban. Írta: Sardou Viktor.

KÖZGAZDASÁG.

Törvényjavaslat a mezőgazdasági munkások közvetítéséről. A földmivelésügyi miniszter törvénytervezetel dolgoztatott ki, a melynek értelmében a mezőgazdasági munkás-közvetítés országosan szerveztnék. A törvénytervezetel a miniszter megküldötte az összes gazdasági egyesületeknek bizalmas hozzászólás céljából. A beérkező válaszok után a földmivelésügyi miniszteriumban megfelelően kidolgozzák a törvénytervezetel s a miniszter lehetőleg az ősszel a parlament elé terjeszti. A földmivelésügyi miniszternek ezenkívül még két munkás-törvényjavaslata van: az egyik a cséplő- és munkás-vállalkozó, a másik a gazdasági segédmunkások jogviszonyainak szabályozásáról szól.

Reich Jenő és Társa**Tőzsde jelentése.**

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

Értéktőzsde.

Budapest, augusztus 23.

Az irányzat szilárd.	
Osztrák hitel	829.—
Magyar hitel	469.—
Allamvasut	763.—
Rimamurányi	544.—
Magyar jelzalog	244.50
Salgótarjáni	331.—
Wagon-kölesön	623.—
Villamosvasut	225.—

Magyar leszámítoló	— — — — —	358.25
Iparbank	— — — — —	104.25
Budapest közuti	— — — — —	404.50
Kereskedelmi	— — — — —	101.50
Délivasut	— — — — —	65.08

Bécs, augusztus 23.

Az irányzat szilárd.

Osztr. hitel	— — — — —	385.10
Magyar hitel	— — — — —	391.50
Allamvasut	— — — — —	349.30

Határidők.

Budapest, augusztus 23.

Készaru búzában az irányzat szilárd volt, és 15,000, mm. forgalom mellett az árak — krral magasabban jegyeztettek.

Buza októberre	— — — — —	8.38
Buza áprilisra	— — — — —	8.68
Tengeri szept.	— — — — —	4.74
Uj tengeri	— — — — —	4.90
Rozs okt.	— — — — —	6.69
Zab okt.	— — — — —	5.29
Káposzta, repce, aug.	— — — — —	12.10

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1899. augusztus 23-án

Magyar aranyjárdék 4%	— — — — —	118.90
Magyar koronajárdék	— — — — —	96.36
Magyar vasuti kölesön aranyban 4 ¹ / ₁₀ %	— — — — —	120.75
Magyar vasuti kölesön ezüstben 2 ¹ / ₁₀ %	— — — — —	100.50
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	— — — — —	120.—
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	— — — — —	34.50
Italmérsi jog megváltási kötvény	— — — — —	100.—
Horváth-szlavón földtehermentési kötvény	— — — — —	96.—
Magyar nyereség-sorsjegy-kölesön	— — — — —	161.50
Tiszaszabályozás és szegedi sorsjegyek kölesön	— — — — —	140.—
Osztrák járadék papirban	— — — — —	100.—
Osztrák járadék ezüstben	— — — — —	100.—
Osztrák járadék aranyban	— — — — —	118.—
sztrák korona járadék	— — — — —	99.75
Osztrák államsorsjegyek	— — — — —	135.50
Osztrák magyar bankrészevény	— — — — —	905.—
Magyar hitelbankrészevény	— — — — —	391.—
Osztrák hitelintézeti részevény	— — — — —	384.30
Párisi vista	— — — — —	349.50
20 frankos arany (Napoleon'd'or)	— — — — —	9.36
Németbirodalmi márka	— — — — —	58.90
London vista	— — — — —	120.55
20 márkasarany	— — — — —	15.76

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Szegedi Mezőgazdasági Kiállítási Sorsjegyek.

Főnyeremény: 50,000 korona érték

és több, kisebb-nagyobb nyeremény,

összesen 1006 nyeremény 100,000 korona értékben.

Egy sorsjegy ára 20 krajczár.

Az összes nyereményeket kivánatra 20 — levonással azonnal készpénzben beváltja Budapesten: a „Hermes“ Magyar-Általános Váltóüzlet Részvénytársaság, V., Dorottya-utca 8., vagy Szegeden: a Szegedi Kereskedelmi és Iparbank. Ezen pénzügyintézetek a nyerő kivánságára készek az 50.000 korona értékű főnyereményt

egy hasonló értékű szegedi mintaszerűen berendezett tanyai gazdasággal is becsereélni.

Huzás Szegeden, a kiállítás utolsó napján, 1899. szept. 10-én este 6 órakor.

Sorsjegyek kaphatók bank- és váltóüzletekben az összes dohánytőzsdékben s egyéb elárúsító helyeken

Viszontelárúsítók forduljanak a kiállítást rendező

Gazdasági Egyesületek Országos Szövetségéhez,
Budapest, IX., Üllői-ut 25., Köztelek.